

Kabul ve Kararlılık Terapisi Yönelimli Karar Verme Becerisi Psikoeğitim Programının Karar Verme Stilleri Üzerindeki Etkisi*

The Effect of Decision-Making Skills Psycho-Training Programme Related Acceptance and Commitment Therapy on Decision Making Styles

Mustafa ERCENGİZ**

Ali Haydar ŞAR***

Öz. Araştırmada Kabul ve Kararlılık Terapisi temelli geliştirilen karar verme becerisi psikoeğitim programının karar verme stilleri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmada 2x3'lük split plot desen kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Karar Verme Stilleri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Ölçümlerden edinilen verilerin analizinde, tek faktör üzerinde tekrarlı ölçümler için iki faktörlü varyans analizi tekniği kullanılmıştır. Analiz sonucunda; Müdahale * zaman etkisinin Bağımlı ve Kaçınmacı Karar Verme Stilinde anlamlı olduğu; Anlık, Sezgisel ve Rasyonel Karar Verme Stillerinde anlamlı olmadığı belirlenmiştir. Bağımlı ve Kaçınmacı Karar Verme Stillerinde oluşan farklılaşmanın kaynağının belirlenmesi için Bonferonni testi ve varyans analizi kullanılmıştır. Edinilen bulgulara göre; psikoeğitim programının bireylerin Bağımlı Karar Verme Stillerinde anlamlı düşüşler oluşturduğu ve bu düşüşün izleme testinde de devam ettiği belirlenmiştir. Kaçınmacı Karar Verme Stili için uygulanan Bonferonni testi ve varyans analizi sonucunda ise psikoeğitim programının bireylerin Kaçınmacı Karar Verme Stilinde anlamlı düşüşler oluşturduğu ve bu düşüşlerin izleme sürecinde de devam ettiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Psikoeğitim, Karar Verme Stilleri, Kabul ve Kararlılık Terapisi.

Abstract. This study examines the effect of decision-making skills psycho- training programme improved based on Acceptance and Commitment Therapy on individuals' decision-making styles. In the study, 2*3 split pilot design was used. Decision Making Style Scale and Personal Information Form were applied as data collection tools. To determine whether there is any significant difference between measurements and groups, two-factor variance analysis technique was utilized for iterative measurements on one factor. The findings indicate that the effect of Intervention*Time is significant on dependent decision-making style and avoidant decision making. However, Intervantion*Time does not have a significant effect on instant decision-making, intuitive decision-making and rational decision-making styles. Bonferonni compatible multiple comparison tests and variance analysis were used to determine the reason for the difference on Dependent and Avoidant Decision-Making Styles. According to the findings, the psycho-training programme significantly decrease individuals' dependent decision-making styles and the decrease has continued throughout the monitoring test. Bonferonni compatible test and variance analysis on Avoidant Decision-making point out that the psycho-training programme significantly decrease individuals' avoidant decision-making styles and the decrease has continued throughout the monitoring test. The findings were discussed and some implications were presented for future studies and other researchers.

Keywords: Psychoeducation, Decision Making Styles, Acceptance and Commitment Therapy.

Toplumsal Mesaj.

Binlerce yıllık kültürel birikimin hamisi olan bu topraklarda son zamanlarda ortaya çıkan kültürel dezenformasyonun neticesiyle bireylerin uyum problemleri yaşadığı yapılan araştırmalarla sabittir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde bireylerin kendi öz değerlerinden uzaklaşarak yabancı değerler odaklı kararlar aldığı belirlenmiştir. Yapılan çalışmayla bireylerin gerçek öz değerlerinin farkına vararak bu doğrultuda kararlar alınması amacıyla araştırma gerçekleştirilmiştir.

Public Interest Statement.

The cultural disinformation that has recently emerged in these lands, which are the pitfalls of thousands of years of cultural accumulation, is firmly researched as a result of individuals experiencing compliance problems. When the researches are examined, it has been determined that individuals have moved away from their own values and made decisions based on foreign values. Research has been carried out in order to make decisions about the true self-values of the individuals with this study.

* Bu araştırma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında 2017 yılında tamamladığı doktora tezinin bir kısmından oluşturulmuştur.

** Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-6891-8462>, Dr. Öğretim Üyesi Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü, mercengiz@agri.edu.tr

*** Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-7086-4021>, Doç.Dr., Sakarya Üniversitesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü, asar@sakarya.edu.tr

1. GİRİŞ

Son yıllarda yapılan araştırmalar özellikle ergenlik çağında bulunan bireylerin yoğun sosyal değişimler neticesiyle uyum problemleri yaşadığını ortaya koymuştur (Kalyencioğlu ve Kutlu, 2010; Erkan, Özbay, Cihangir ve Terzi, 2012). Bireyler, yaşadıkları uyum problemleriyle baş edebilmek amacıyla uyum problemlerinin nedenlerinden olan yoğun sosyal değişimlerle ilgili karar verme mekanizmalarını kullanırlar (Clemen ve Reilly, 2001). Karar verme, belirli bir sorunsalın çözümlenmesi için, problem durumu ile ilgili bilgilerin analiz edilerek ve karşılaştırma yapılarak belirli bir neticeye varılması sürecidir (Yıkılmaz, 2001; Miller ve Byrnes, 2001). Diğer bir tanıma göre ise karar verme, bireyin herhangi bir ihtiyacının karşılanmasını sağlayan birden çok nesne veya aracın olması halinde hangi nesne ya da aracın varılmak istenen hedefe daha uygun olduğu belirlenmezliğinin oluşturduğu zorlanmanın giderilmesi amacıyla nesnelere veya araçlardan herhangi birinin tercih edilmesi için eyleme geçme sürecidir (Kuzgun, 2006). Karar verme, bireylerin yaşamlarının her evresinde kendini hissettirmektedir. Bireyin, sağlıklı olmasının kriterlerinden biri olan bireyin içsel yaşantısıyla uyumlu olma oranı, verilmiş veya verilecek olan kararların doğurmuş olduğu sonuçlarla ve sonuçlar neticesiyle yaşanan duygularla güçlü ilişkisi vardır (Çakır, 2004).

Karar verme sürecinde en çok üzerinde durulan konuların başında karar verme stilleri gelmektedir (Taşdelen, 2002). Karar verme stilleri, karar verme sürecinde bireylerin kararlarının yönünü, karar verme sürecinin içeriğini ve sonucunu belirleyen içsel ve dışsal şartlardan etkilenen bir mekanizmadır (Payne, Bettman ve Johnson, 1993; Bovol'ár ve Orosová, 2015). Karar verme stilinde sosyal süreçlerden yaş, cinsiyet, zekâ, sosyal sınıf, ırk / etnisite, ebvenyenlerin yapısı, dindarlık, mizaç ve sosyal çevre gibi faktörler etkilidir (Payne, Bettman ve Johnson, 1993; Strauss ve Clark, 1992; Fuligni ve Eccles, 1993; Schvaneveldt ve Adams, 1983). Karar verme stilleriyle ilgili birçok görüş ortaya atılmıştır. Karar verme stilini, Spicer ve Sadler-Smith (2005) bireyin karar verme durumu ile karşılaştığında öğrenilmiş, alışkanlık niteliğindeki tepki örüntüsü diye tanımlamıştır. Diğer bir karar verme stili tanımlamasında ise Scott ve Bruce (1995), karar verme stillerini sonradan kazanılmış bir alışkanlık olarak nitelendirmişlerdir ve karar verirken seçeneklerin belirlenmesi ve karar verme aşamasında bilgiyi düşünme ve işleme boyutlarının stiller arasında oluşabilecek ayrımların anahtarı olduğunu belirtmişlerdir.

Modern yaşamın getirmiş olduğu hızlı değişimler, bireylerin doğru ve hızlı kararlar vermesini zorunlu hale getirmesinin yanında aynı zamanda bu durumu zorlaştırmaktadır. Hızlı ve doğru kararlar verme; günümüz bireylerinin toplum içerisindeki konumunu, uyumunu, kendilik saygısını ve bunlara bağlı olarak gelişen kaygı, çatışma, vb. sorunları tetikleyebileceği için günümüz bireylerinin yaşamlarında büyük bir önem teşkil etmektedir (Sarı, 2006). Modern toplumda karşılaşılan içsel ve dışsal süreçlerden kaynaklı problemlerin neden olduğu psikolojik zorlanmaların sağaltımının yapılması amacıyla birçok psikolojik danışma kuramı veya kişilik kuramı ortaya atılmıştır. Psikolojinin gelişimi açısından oldukça önemli bir yere sahip olan bazı psikolojik yaklaşımlar; Psikanalistik yaklaşım, Davranışçı yaklaşım, Bilişselci Yaklaşım ve Bilişsel Davranışçı Yaklaşımlardır (Schultz ve Schultz, 2004).

Bilişselci Davranışçı yaklaşımlar, genel itibarıyla üç kuşak olarak ele alınarak işlenir (Hayes 2004). Bilişsel Davranışçı Yaklaşımlar; Skinner (1953) (1958), Wolpe ve Eysenck (1952) tarafından oluşturulmaya başlanan ilk nesil kuramcılarında sonra 1950'lerde yayılmış ve 1960'larda psikanalistik geleneğin tedavi ve teorik yöntemlerine oluşan tepkileri de bünyesinde barındırarak gelişme göstermiştir. Bu yaklaşım, hayvanlar üzerinde yapılan laboratuvar deneyleriyle çalışmayı temel almıştır. Bu yaklaşımın odak noktasını, klasik ve edimsel koşullanma ilkelerinin kullanılarak davranış değişikliğinin gerçekleştirilmesi oluşturmuştur (Akt. Herbet ve Forman, 2011; Schultz ve Schultz, 2004; Çev. Aslay, 2007).

Hayes'e (2004) göre; 1960'ların sonunda başlayan ve 1990'lar boyunca devam eden ikinci nesil yaklaşımıcılar ise psikopatolojide kullanılan dilin ve bilişin önemine değinmeye başlamışlardır. Psikolojik çalışmalarda temel nokta, bireyin yaşam deneyimlerinin yorumlanmasına ve özellikle de bireylerin duygularının yorumlanmasına doğru kaymıştır. Bu alanda Ellis'in (1962) Akılcı

Duygusal Davranışçı Sağaltımı ve Beck'in Bilişsel Sağaltımı, çığır açıcı nitelikte olmuştur (Herbet ve Forman, 2011; Hayes, 2004).

Üçüncü nesil yaklaşımlarda ise iç görü, farkındalık (mindfulness) ve kabul ile ilgili kavramların ağırlıkta olduğu görülmüştür. Psikolojik yaklaşımlar, hala bilimsel bir bakış açısına bağlı olsa da temel önem psikolojik ilkelerin pratik çevirisi ve geliştirilmesinden çok bileşenli iyileştirme programlarının etkililiğinin klinik ölçümlerinin test edilmesine doğru kaymıştır (Herbet ve Forman, 2011; Hayes, 2004).

KKT, Bilişsel Davranışçı Sağaltım ailesinin çağdaş bir üyesidir. KKT, Davranışçı Sağaltımlar ve Bilişsel Sağaltımlarla hem benzer hem de farklı yönleri sahiptir (Herbet ve Forman, 2011; Hayes, 2004).

KKT, davranışçıların insan doğasına bakışı hakkında ciddi yanılsamaların olduğunu ileri sürmektedir. KKT, bilişsel teori tarafından açıklama getirilemeyen insan davranışlarının koşullandırılması çalışmalarına ilişkin eleştirilere açıklama getirmiştir. KKT, ayrıca bilişsel sağaltımının anlam ve amaç kavramlarıyla ilgili soruları da cevaplamaya çalışmaktadır. KKT, davranışların analizinde klasik davranış sağaltımlarına hem varoluşsal hem de bilişsel yaklaşımları kullanarak cevap vermektedir. KKT, sorunlu insan davranışlarına çözüm getirmeyi amaçlayan daha geniş bir bakış açısıyla insan sorunlarını çözümlenmeye çalışan bir bilim kanadadır (Plumb, Stewart, Dahl ve Lundgren, 2009). KKT, geleneksel davranışların meşru eleştirileri olduğuna inanmaktadır. Bu eleştiriler ile tam bir anlaşılma söz konusu olamaz. Daha ziyade bu eleştirileri ele alan araştırmacıların tam olarak anlaşılmayan yönlerinin olduğunu kabul etmektedir (Forman ve Herbert, 2009). KKT, dilin özellikle birçok psikolojik bozukluğun ve genel olarak bireyin acı çekmesinin merkezinde olduğu düşüncesine dayanmaktadır. KKT; dili, sahibi olduğu insanları tüketen bilinmez bir süreç olmaktan ziyade yararlı olduğunda kullanılabilir bir araç olabilmesi için kendi durumuna uyarlamak amacıyla kullanmayı tasarlamış bir müdahale yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, ilişkisel çerçeve olarak adlandırılan insan dili ve idraki üzerine temel davranışsal araştırmaların genişleyen hattına ve Fonksiyonel Bağlamsalılık denen pragmatik felsefik geleneğe dayanmaktadır (Hayes, Barnes-Holmes, ve Roche, 2001; Hayes, 2004; Harris, 2009). KKT, sadece bir teknoloji (gelişim) değil; en teorik çalışmalardan en pratik çalışmalara kadar bir dizi kurala ve bir teoriye dayanan bütünlümlü bir yaklaşım oluşturmaktadır. KKT, özel bir anomali tedavisi değildir; aksine özel problemler, hasta popülasyonu ve ayarlamalara odaklanan birçok danışma protokolünün gelişimini teşvik edebilecek genel bir yaklaşımdır. KKT, olasılığın şekillendirdiği davranış ve sözel ilişki ile ilgili bilimsel bilgiyi daha etkili teröpotik bir bütünlümlü hale getirir (Hayes, Stroschal ve Wilson, 2003). KKT yaklaşımına göre; zorlu yaşantıların oluşmasındaki temel neden bireylerin farkındalık düzeylerinin düşük olması, gerçek değerlerinin farkında olmaması, An'ı yaşayamaması ve kabullenme mekanizması yerine kaçınma mekanizmasının kullanmasıdır (Hayes, Stroschal ve Wilson, 2003; Hayes, Follette ve Linehan, 2004; Hayes, Luoma, Bond, Masuda ve Lillis, 2006; Harris, 2009). Dolayısıyla bireylerin karar verme sürecinde farkındalık düzeylerinin düşük olması, An'da yaşamaması ve değerlerinin farkında olmaması neticesiyle kullanmış oldukları karar verme stilleri aracılığıyla verilen kararların sonucunda zorlu yaşantıların oluşması durumunun yüksek bir ihtimal olduğu düşünülmektedir. Karar verme sonucunda oluşan zorlu yaşantıların kabullenilmemesi durumuyla birlikte bireylerde deneyimsel kaçınma oluşmaktadır. Dolayısıyla bu durumun bir sonucu olarak psikolojik esneklik düzeyinin azalmasıyla çeşitli davranışsal, bilişsel ve duygusal anomalilerin oluşumuna zemin oluşturacağı kaygısından hareketle bireylerin değerler odaklı farkındalıklarının artırılması önem kazanmıştır. Bu çalışmada da bireylerin değerler odaklı farkındalıklarının ve değerler odaklı benlik algılarının geliştirilerek içsel ve dışsal yaşantılarına uygun karar verme stillerine ilişkin farkındalıklarının gelişimi amaçlanmıştır. Çalışmanın diğer bir amacı ise ülkemiz alanyazını tarandığında yeni nesil bir yaklaşım olan KKT yaklaşımıyla ilgili araştırmaların çok az olduğunun görülmesi ve yapılan çalışmayla ülkemiz psikolojik danışmanlık alanyazınına katkı sağlayacağını düşünülmesidir.

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma kapsamında deney ve kontrol gruplarına ile ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinin yapıldığı 2x3'lük deneysel desen kullanılmıştır. Kullanılan desende, birinci etmen bağımsız işlem gruplarını (deney ve kontrol), diğer etken ise bağımlı değişkene ait çeşitli koşullardaki tekrarlı ölçümleri (ön-test, son-test ve izleme ölçümleri) göstermektedir (Büyüköztürk, 2013). Öntest, sontest ve kontrol gruplu deneysel desenin gösterimi Tablo 1'de verilmiştir. Araştırmada Karar Verme Stilleri Ölçeği (KVSÖ) uygulandıktan sonra, deney grubuna seçkisiz atanan katılımcılara araştırmacı tarafından hazırlanan 9 oturumluk psikoeğitim programı uygulanmıştır. Uygulama süresince kontrol grubundaki katılımcılar herhangi bir müdahaleye tabii tutulmamışlardır. Psikoeğitim uygulaması tamamlandıktan bir hafta sonra son test olarak tüm katılımcılara karar verme stilleri ölçeği tekrar uygulanmıştır. Son olarak kalıcılığın incelenmesi amacıyla 12 hafta sonra Karar Verme Stilleri Ölçeği (KVSÖ) tekrar uygulanmıştır.

2.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Ağrı ili, İbrahim Çeçen Üniversitesi 2015-2016 öğretim yılında öğrenimlerine devam eden toplam 24 (12 deney ve 12 kontrol grubu) farklı bölüm ve kademelerde okuyan üniversite öğrencisinden oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında öncelikle İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü öğrencileri arasında 197 kadın 203 erkek olmak üzere toplamda 400 öğrenciye Karar Verme Stilleri Ölçeği ve Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (KBF) uygulanmıştır. Ayrıca katılımcılara verilen ölçme aracının nasıl cevaplanması gerektiği ile ilgili yönerge ölçme araçlarının üzerine yazılmıştır. Katılımcıların belirlenmesinde gönüllülük esasına dikkat edilmiş ve listedeki katılımcıların kura yöntemi kullanılarak deney ve kontrol gruplarının adlarının yazılı olduğu kutuya seçkisiz bir şekilde ataması yapılmıştır. Böylece deney ve kontrol grupları 12'şer katılımcıdan oluşması sağlanmıştır. Deney ve kontrol grubunu oluşturan katılımcıların yaş ortalaması 20'dir. Deney grubunda 7 kadın, 5 erkek olmak üzere toplam 12 katılımcı bulunurken, kontrol grubunda ise 7 kadın, 5 erkek olmak üzere 12 katılımcı bulunmaktadır. Araştırma kapsamında örneklemin seçileceği eğitim görülen bölümler belirlenirken, psikoeğitim gruplarında olması gereken, kurum desteği ve fiziksel koşullar (Brown, 2004; DeLucia-Waack, 2006) dikkate alınmıştır. Bu amaçla üniversite yönetimiyle görüşme yapılmış ve gerekli fiziksel olanaklara sahip grupla danışma odası belirlenmiştir.

2.3. Kabul ve Kararlılık Terapi Odaklı Karar Verme Becerisi Psiko-Eğitim Programına İlişkin Genel Açıklamalar

KKT Odaklı Karar Verme Becerileri Psiko-Eğitim Programı geliştirilmeden önce KKT'nin kuramsal ve pratik gelişimine yönelik önemli çalışmaları olan Kelly Wilson'dan İstanbul Şehir Üniversitesinde düzenlenen Eğitim programına katılım sağlanarak Eğitim sertifikası alınmıştır.

Bu uygulama, KKT yaklaşımının temel prensipleri temel alınarak geliştirilen haftada bir kez, 90 dakika olmak üzere 9 oturumluk bir uygulamadır. Uygulamanın temel varsayımı; bireylerde duygusal bozuklukların ortaya çıkmasına neden olan önemli faktörlerden birisi bireylerin gerçek karar verme stillerinin farkında olmamaları ve gerçek karar verme stillerini kabullenmemeleri olduğudur.

İçeriğinde ise;

1. Yaşanılan zorlukların evrensel olduğunun farkına varılması
2. Karar verme aşamasında bedende, duygularda ve düşüncelerde meydana gelen değişimin farkına varılması
3. Değerlerin farkına varılması
4. Değerlerin netleştirilmesi
5. Değerlere göre yaşamın yaşam kalitesine olan olumlu etkilerin farkına varılması

6. Karar verme sürecinde yaşanan duygu ve düşüncelerin kabul edilmesi
7. An'ın farkında olmak
8. Değerler yönelimli olmayan yaşantıların farkına varmak
9. Karar verme stilleriyle ilişkili Zorlu düşüncelerin farkına varılması
10. Karar verme stilleriyle ilişkili Zorlu düşüncelerin bireylerin Değerleri yönelimli yaşantılarına olan olumsuz etkilerin farkına varması.
11. Karar verme stilleriyle ilgili Zorlu Düşüncelerin yaşam kalitesine olan olumsuz etkilerinin farkına varması.
12. Karar verme stilleriyle ilgili zorlu düşüncelerin kabul edilmesi
13. Karar verme stillerinin kabul edilmesi

KKT yönelimli karar verme becerileri psikoeğitim programı kapsamında 9 oturum boyunca 12 etkinlik gerçekleştirilmiştir. Etkinlikler kapsamın kullanılan formlar ve uygulanan etkinlikler aşağıda belirtilmiştir.

2.4 Veri Toplama Araçları

2.4.1 Bilgi Toplama Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (KBF), katılımcıların kişisel değişkenleri ile ilgili veri edinimi amacıyla kullanılmıştır. Bu formda katılımcıların; yaş, cinsiyet, bölüm, sınıf kademesi daha önce psikoeğitim programlarına katılıp katılmadıkları, anne babanın birliktelik durumu ve daha önce veya şu anda psikolojik tedavi görüp görmedikleriyle ilgili araştırmanın sonuçlarını etkileyeceğine inanılan etkenlerin belirlenmesi amacıyla çeşitli sorular bulunmaktadır.

2.4.2 Karar Verme Stilleri Ölçeği (KVSÖ)

Scott ve Bruce (1995) tarafından geliştirilen ve Taşdelen (2002) tarafından Türkçe'ye uyarlama çalışması yapılan Karar Verme Stilleri Ölçeği (KVSÖ), 5 alt boyuttan, 24 maddeden oluşan ve 5'li likert yapıda bir ölçme aracıdır. KVSÖ'nin güvenirlik çalışması için iç tutarlılık katsayıları (Cronbach alpha) hesaplanmıştır. Rasyonel Karar Verme Stili Alt Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa: .76, Sezgisel Karar Verme Stili Alt Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı: .78, Bağımlı Karar Verme Stili Alt Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa: .76, Kaçınan Karar Verme Stili Alt Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı alfa: .79, Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stili Alt Ölçeğinin iç tutarlılık katsayısı: .79 ve 24 maddeli tüm ölçek için iç tutarlılık: .74 olarak belirlenmiştir (Taşdelen, 2002). Karar Verme Stilleri Ölçeği'ndeki (KVSÖ) madde faktör yüklerinin .469 ve .844 arasında beş faktörde toplandıkları görülmektedir. Karar Verme Stili Ölçeği'nin faktör analiziyle belirlenen beş faktörün maddelerinin içeriği kuramsal özellikleri esas alınarak 1. Faktör "Kaçınma Karar Verme Stili", 2. Faktör "Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stili", 3. Faktör "Sezgisel Karar Verme Stili", 4. Faktör Rasyonel Karar Verme Stili, 5. Faktör Bağımlı Karar Verme stili olarak sıralanmıştır. Ölçek maddeleri öz değerleri (eigen) 1'in üzerinde olan beş faktörde toplanmaktadır. Bu beş faktörün açıkladıkları toplam varyans %56.905'tir (Taşdelen, 2002).

Karar verme stilleri ölçeğinin bu örnekte doğru olup doğru olmadığı DFA ile test edilmiştir. Bu kapsamda ölçeğin 25 maddeli ve 5 alt boyutlu KVSÖ birinci düzey DFA ile test edilmiştir. DFA sonucunda KVSÖ'nin uyum indeksi değerleri $\chi^2=532,471$, $sd=265$, $\chi^2/sd=2.009$, $RMSEA=0.057$, $GFI=0.88$, $AGFI=0.85$, $CFI=0.87$ ve $IFI=0.88$ olarak saptanmıştır. Modeldeki tüm yollar $p<.01$ düzeyinde anlamlıdır. Bu bulgular KVSÖ'nin bu örnekte kabul edilebilir uyum değerlerine sahip olduğunu göstermektedir.

2.5 Verilerin Toplanması

Bu araştırma 2015-2016 eğitim Öğretim yılında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği ve Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümünde okuyan katılımcıları kapsamaktadır. Araştırmacı tarafından deney ve kontrol gruplarına seçilecek katılımcıların belirlenmesi amacıyla bu bölümlerde

eğitim gören 400 öğrenciye Karar Verme Stilleri Ölçeği (KVSÖ) ve ölçekle beraber katılımcıların kişisel değişkenlerinin belirlenmesi için hazırlanan Kişisel Bilgi Formu (KBF) uygulanmıştır. Ayrıca ölçme aracının cevaplanma yönergesi ölçek formuna ek olarak verilmiş, uygulama başlamadan önce katılımcılara yapılan araştırmanın gizli tutulacağı ve bilimsel araştırma kapsamında kullanılacağı belirtilmiştir.

2.6 Araştırmanın İç ve Dış Geçerliğini Etkileyen Unsurlar ve Alınan Önlemler

Bu araştırma deneysel desende yapılmış bir araştırmadır. Dış geçerlik; araştırma neticesinde bulunan ve ölçülen sonucun gerçekte bir anlamı olup olmadığı, varsa bunun seviyesi ve genellenebilme oranı dış geçerliğin derecesini göstermektedir (Arık, 1998). Bu bilgiler ışığında araştırmada dış geçerliğin sağlanabilmesi amacıyla Maxwell (1992) tarafından belirtilen geçerliliğin beş boyutundan biri olan Genellebilir Geçerlik dikkate alınarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Genellebilir Geçerlik kapsamında popülasyona ve çevreyle ilgili faktörlere araştırılan konuya uygunluğu ve diğer bireylere de uygulanabilir olması açısından önem gösterilmiştir. Yanı sıra çevreyle ilgili geçerlik sağlanması amacıyla Ölçüm-Tepki Etkileşimi Etkisi" (Bulduk, 2003) kontrol altına alınmaya çalışılmıştır. Bu amaç kapsamında Ön-testler ile oturumların başlangıcı (2 hafta), son-testler ile oturumların bitimi (2 hafta) ve son-testler ile izleme ölçümleri (3 ay) arasında belli bir süre bırakılmasına özen gösterilmiştir. Araştırma kapsamında edinilen sonuçların daha geniş genellemelere ulaşabilmesi amacıyla gruplarda yer alan birey sayısının yeterli sayıda olmasına özen gösterilmiştir. Psiko eğitim oturumlarının sona ermesinden üç ay sonra izleme ölçümü gerçekleştirilmiş ve böylelikle "zaman- tedavi" bağlamı kapsamında ortaya çıkan değişimlerin araştırmanın üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın iç geçerliğini de sağlanmaya yönelik çalışmalar yapılmıştır. İç geçerlik; bağımlı değişkendeki değişkenliğin (varyansın) uygulanan deneysel işleme (bağımsız değişkene) bağlı olarak ortaya çıkmasıdır (Hovardaoğlu, 2000). Araştırmanın iç geçerliğinin sağlanması amacıyla yapılan çalışmalarda deney ve kontrol gruplarında yer alan tüm katılımcılara, tüm ölçümlerde aynı ölçme araçları grup lideri gözetiminde ve ölçme araçlarının neyi ölçtüğüyle ilgili bilgi paylaşımı yapılmayarak uygulanmış ve böylelikle ölçme araçlarının farklılaşmasından ve bireylerin ölçme aracını yanıltmaya yönelik performans eğilimi göstermesinden kaynaklanan iç geçerliğin tehdit edilmesine yönelik faktörler engellenmeye çalışılmıştır.

2.7 Veri Analiz Teknikleri

Verilerin analiz edilmesi aşamasında, kullanılacak olan testlerle ilgili karar vermek için öncelikli olarak deney ve kontrol grubunda yer alan katılımcıların Karar Verme Stilleri Ölçeği ön-test uygulamalarından aldıkları puanların; parametrik testlerin temel beklentilerinin cevaplanıp cevaplanmadığı analiz edilmiştir. Parametrik testlerin kullanılabilmesi, varyans dağılımlarının homojen ve verilerin normal dağılıma göstermesi zorunluluğu vardır (Büyüköztürk, 2013). Bu şartların sağlanıp sağlanmadığını belirlemek amacıyla, öncelikle her iki grupta bulunan bireylerin, karar verme stilleri bağlamında eşitliğin sağlanıp sağlanmadığı belirlenmesi için varyansların homojenlik düzeyleri analiz edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde Deney ve kontrol gruplarının, Karar Verme Stilleri Ölçeğinden elde ettikleri puanların, çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları verilmiştir. Her bir alt ölçeğe ait çarpıklık ve basıklık katsayıları -1 ile +1 arasında sıralandığı, Shapiro-Wilk testi sonucunda dağılımın normal olduğu saptanmıştır.

Deney ve kontrol gruplarında bulunan katılımcıların; karar verme stilleri ön-test ölçümlerine yönelik homojenlik testi sonuçları verilmiştir. Analiz sonucunda her iki grupta bulunan katılımcıların, Karar Verme Stilleri Ölçeğinden alt ölçeklerinden Bağımlı Karar Verme Stili (F=.881, $p>.05$), Kaçınmacı Karar Verme Stili (F=2.144, $p >.05$), Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stili (F=1.078, $p>.05$), Rasyonel Karar Verme Stili (F= 1.045, $p >.05$) ve Sezgisel Karar Verme Stili (F=.025, $p >.05$) ön-test ölçümleri puan ortalamaları arasında farklılığın anlamlı düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Bu bulgular verilerin homojen olduğunu göstermektedir.

Mauchly Küresellik Testi sonuçlarına göre Bağımlı Karar Verme Stili, Kendiliğinden-Anlık ve Kaçınmacı Karar Verme Stillilerinden farklı zamanlarda alınan tekrarlı ölçümler için küresellik varsayımının sağlandığı gözlenmektedir (Bağımlı için $W(2) = .996$, $p > .05$; K.Anlık için $W(2) = .992$, $p > .05$; Kaçınma için $W(2) = .992$, $p > .05$). Bununla birlikte Sezgisel Karar Verme Stili ve Rasyonel Karar Verme Stilinden alınan tekrarlı ölçümlerden elde edilen değerler incelendiğinde küresellik sayılıtısının sağlanmadığı anlaşılmaktadır. (Sezgisel için $W(2) = .646$, $p < .05$; rasyonel için $W(2) = .275$, $p < .05$). Bu nedenle bu iki ölçekten alınan ölçümlere ilişkin olarak grup içi etki incelenirken Greenhouse-Geisser Düzeltmesi yapılarak, SPSS tarafından otomatik olarak hesaplanan F oranları (f-ratio) kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde deney ve kontrol gruplarından elde edilen verilerin analizleri verilmiş ve yorumlamaları yapılmıştır.

Tablo 1. Deney ve Kontrol Gruplarının Bağımlı Karar Verme Stilleri Ön-Test, Son-Test ve İzleme Testi Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Ölçüm	Gruplar	Ön-Test		Son-Test		İzleme Testi	
		$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss	$\bar{x}$	ss
B.K.V.S	Deney N=12	15.50	4.29	8.75	5.18	9.25	4.47
	Kontrol N=12	13.41	5.58	12.16	4.56	16.66	6.47

Deney ve kontrol grubu Karar Verme Stili Ölçeği (KVSÖ) ön test-son test izleme testi puanları için betimleyici Tablo 2 değerlendirildiğinde, deney grubundaki katılımcıların KVSÖ ön test puan ortalamasının $\bar{x}=15.50$, son test puan ortalamasının $\bar{x}=8.75$ ve izleme testi puan ortalamasının ise $\bar{x}=9.25$ olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda ise KVSÖ ön test puan ortalaması $\bar{x}=13.41$, son test puan ortalaması $\bar{x}=12.16$ ve izleme testi puan ortalaması ise $\bar{x}=16.66$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Verme Stilleri Ölçeği Bağımlı Karar Verme Alt Boyutunun Öntest, Son-Test ve İzleme Testi Puanlarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	K.T	sd	K.O	F	p.
ÖLÇÜM	184.194	2	92.097	10.661	.000
ÖLÇÜM * GRUP	221.028	2	110.514	12.793	.000
Hata (ÖLÇÜM)	380.111	44	8.639		

Tablo 2'de görüldüğü üzere deney ve kontrol gruplarında bulunan katılımcıların, Karar Verme Stilleri Ölçeği Bağımlı Karar Verme Alt Boyutunun ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinden aldıkları puanların ortalamaları üzerinde yapılan varyans analizi sonucunda, anlamlı bir grup etkisi olduğu belirlenmiştir ($F(2-44) = 12.793$; $p < .001$). Buna göre deney ve kontrol gruplarının ön-test, son-test ve izleme ölçümleri arasında ayırım yapmaksızın, Bağımlı Karar Verme Alt Boyutundan edinilen puan ortalamalarının arasındaki farklılaşmanın anlamlı olduğu söylenebilir. Farkın kaynağının belirlenmesi ölçümlere ilişkin ortalamaların incelenmesiyle sağlanabilir. Bu amaçla Tablo 3'te ön test-son test ve izleme ölçümlerine ilişkin betimleyici istatistikler verilmiştir.

Tablo 3. Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Verme Stilleri Ölçeği Bağımlı Karar Verme Alt Boyutunun Öntest, Son-Test ve İzleme Testi Puanlarına Betimleyici İstatistikler

Ölçümler	GRUP	$\bar{X}$	Ss	n
Ön test- Bağımlı Karar Verme Stili	Deney	15.50	4.29	12
	Kontrol	13.41	5.58	12
	Toplam	14.45	4.81	24
Son Test- Bağımlı Karar Verme Stili	Deney	8.75	5.18	12
	Kontrol	12.16	4.56	12
	Toplam	11.08	5.83	24
İzleme- Bağımlı Karar Verme Stili	Deney	9.25	4.47	12
	Kontrol	16.66	6.47	12
	Toplam	12.95	6.62	24

Tablo 3 incelendiğinde deney grubunun Bağımlı Karar Verme Stili alt boyutunun ön-test puan ortalamasının ($\bar{X}= 15.50$) son test puan ortalaması ($\bar{X}= 8.75$) ve izleme testi puan ortalamasından ($\bar{X}= 9.25$) kritik bir şekilde farklı olduğu görülmektedir. Son-test ve izleme testine ilişkin puan ortalamaları dikkate alındığında deney grubunda uygulanan eğitimin kalıcı olduğu söylenebilir. Nitekim son-test ve izleme testine ilişkin puan ortalamaları birbirine yakın değerlere sahiptir. Kontrol grubunun Bağımlı Karar Verme Stili alt boyutunun ön-test puan ortalaması ($\bar{X}= 13.41$) son test puan ortalaması ($\bar{X}=12.16$) ve izleme testi puan ortalaması ($\bar{X}= 16.66$) birbirine yakın değerlere sahiptir.

Tablo 4. Bağımlı Karar Verme Stili Üzerinde Tekrarlı Ölçümler Wilks Lamda İstatistiği'ne Göre ANOVA Sonuçları

Etki	Wilk's λ	Sd	F	p
Zaman	0.505	2	10.27	0.01
Zaman*Müdahale	0.446	2	13.03	0.00

Tablo 4'te verilen varyans analizi incelendiğinde; Bağımlı Karar Verme Stilinin zaman için, Wilks' $\lambda=0.505$, $F(2,22) = 10.27$; $p<.005$ düzeyinde değişimin anlamlı olduğu görülmektedir. Aynı şekilde zaman*müdahale etkileşim faktörlerinin de anlamlı düzeyde olduğu (Wilks' $\lambda=0.446$, $F(2,22) = 13.02$; $p<.001$) görülmüştür. Edinilen sonuçlar bağlamında kontrol grubu ile deney grubu karşılaştırılmalarında deney grubunda bulunan katılımcıların ön test, son test ve izleme testi sonuçlarında bağımlı karar verme düzeylerinin anlamlı düzeyde farklı oranlarda değiştiği belirlenmiştir.

Tablo 5. Deney ve Kontrol Gruplarının Bağımlı Karar Verme Stili Ön, Son ve İzleme Testi Puan Ortalamalarına İlişkin İkili Karşılaştırma (Bonferonni Uyumlu) Testi Sonucu

		DENEY			KONTROL		
		Ön test Ortalama Fark(I-J)	Son test Ortalama Fark(I-J)	İzleme Ortalama Fark (I-J)	Ön test Ortalama Fark (I-J)	Son test Ortalama Fark (I-J)	İzleme Ortalama Fark(I-J)
Deney	Ön-Test			6.75*	6.25*	1.00	
	Son-Test		-6.75*		-0.5		-4.667*
	İzleme						
Kontrol	Ön-Test	-6.25*		0.5			0.583
	Son-Test	-1.00				-0.583	-2.167
	İzleme			4.667*	7.417*	-2.167	3.25

Tablo 5'teki bonferonni uyumlu karşılaştırma testinden edinilen sonuçların incelenmesi neticesiyle deney grubunda bulunan bireylerin ön-test ölçümünden aldıkları puan ortalamaları ($\bar{X}=15.50$) ile son test puan ortalamaları ($\bar{X}=8.75$) arasında anlamlı farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. ($p<.01$). Aynı şekilde deney grubunda bulunan bireylerin ön-test ölçümünden aldıkları puan ortalamaları ($\bar{X}=15.50$) ile izleme ölçümünden aldıkları puan ortalamaları ($\bar{X}=9.25$) arasındaki farklılaşmanın da anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<.05$). Deney grubunda bulunan bireylerin son test puan ortalamaları ($\bar{X}=8.75$) ile izleme testi puan ortalamaları ($\bar{X}=9.25$) karşılaştırılmasında ise ortalamalar arasında izleme ölçümü puanları lehine bir artma olduğu görülmekle birlikte, bu artmanın anlamlı düzeyde olmadığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle deney grubu için iki ölçümden (son test-izleme) alınan ortalamalar arasında farklılaşmanın anlamlı olmadığı belirlenmiştir ($p>.05$).

Tablo 5'te deney ve kontrol gruplarının eş zamanlı alınan ölçümleriyle ilgili değerler bütüncül olarak ele alındığında deney grubu verilerinin hem son test hem de izleme testi ölçümlerinden alınan ortalamaların, kontrol grubu son test ve izleme ölçümlerinden alınan ortalamalardan daha düşük olduğu görülmektedir. Bu değerlere göre deney grubunun deneysel işlemin tamamlanmasının ardından ve 3 aylık izleme süreci içerisinde Bağımlı Karar Verme Stili düzeylerinin, kontrol grubundaki bireylerin Bağımlı Karar Verme Stili düzeylerine göre anlamlı düzeyde düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 6. Deney ve Kontrol Gruplarının Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stilleri Ön-Test, Son-Test ve İzleme Testi Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişken	Ölçümler	Ön-test		Son-test		İzleme testi	
		$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss
	Gruplar						
	Deney	12.58	5.40	10.16	2.97	8.08	1.31
	N=12						
K-A.V.S	Kontrol	12.75	4.13	12.16	4.48	7.58	3.67
	N=12						

Deney ve kontrol grubu Karar Verme Stili Ölçeği (KVSÖ) ön test-son test izleme testi puanları bağlamında betimleyici istatistikleri Tablo 6'da ele alındığında deney grubundaki katılımcıların Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stilleri alt boyutu ön test puan ortalamasının $\bar{X}=12.58$, son test puan ortalamasının $\bar{X}=10.16$ ve izleme testi puan ortalamasının ise $\bar{X}=8.08$ olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda yer alan katılımcıların ise Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stilleri alt boyutu ön test puan ortalaması $\bar{X}=12.75$, son test puan ortalaması $\bar{X}=12.16$ ve izleme testi puan ortalaması ise $\bar{X}=7.58$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 7. Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Verme Stilleri Ölçeği Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Alt Boyutunun Öntest, Son-Test ve İzleme Testi Puanlarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
ÖLÇÜM	293.778	2	146.88	18.28	.000
ÖLÇÜM * GRUP	20.111	2	10.056	1.25	.296
Hata (ÖLÇÜM)	353.444	44	8.03		

Tablo 7'de görüldüğü üzere deney ve kontrol gruplarında bulunan katılımcıların, Karar Verme Stilleri Ölçeği Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Alt Boyutunun ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinden elde ettikleri puanların ortalamaları üzerinden yapılan varyans analizi neticesinde, grup etkisinin anlamlı olmadığı görülmüştür ($F(2-44)= 1.252$; $p >.05$). Buna göre deney ve kontrol gruplarının ön-test, son-test ve izleme ölçümleri arasında ayırım yapılmaksızın, Kendiliğinden-Anlık

Karar Verme Stili Alt Boyutundan alınan puan ortalamaları arasında farklılaşmanın anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 8. Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stili Üzerinde Tekrarlı Ölçümler Wilks Lamda İstatistiği'ne Göre ANOVA Sonuçları

Etki	Wilk's λ	Sd	F	p
Zaman	0.407	2	15.31	0.00
Zaman Müdahale	0.864	2	1.65	0.21

Tablo 8'de verilen varyans analizi incelendiğinde; Kendiliğinden-Anlık Karar verme Stilinin zaman için, Wilks' $\lambda=0.407$, $F(2,22) = 15.31$; $p>.005$ düzeyinde değişimin anlamlı olmadığı görülmektedir. Aynı şekilde Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stili zaman*müdahale için etkileşim etkilerinin de anlamlı olmadığı (Wilks' $\lambda=.864$, $F(2,22) = 1.65$; $p>.005$) belirlenmiştir. Edinilen Sonuçlar bağlamında deney grubunda yer alan katılımcıların kontrol grubunda yer alan katılımcılarla karşılaştırılması sonucunda, uygulama öncesi, sonrası ve izleme aşamasında Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stilinin zaman için seviyelerinde anlamlı bir farklılaşım olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 9. Deney ve Kontrol Gruplarının Sezgisel Karar Verme Stilleri Ön-Test, Son-Test ve İzleme Testi Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişken	Ölçümler Gruplar	Ön-test		Son-test		İzleme testi	
		$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss
Sezgisel Karar Verme Stili	Deney N=12	14.83	4.21	15.50	5.93	13.91	7.19
	Kontrol N=12	12.16	4.56	12.33	4.27	14.91	6.97

Deney ve kontrol grubu Karar Verme Stili Ölçeği (KVSÖ) ön test-son test izleme testi puanları bağlamında betimleyici Tablo 9 ele alındığında, deney grubundaki katılımcıların Sezgisel Karar Verme Stili Alt Boyutu ön test puan ortalamasının $\bar{X}=14.83$, son test puan ortalamasının $\bar{X}=15.50$ ve izleme testi puan ortalamasının ise $\bar{X}=13.91$ olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda ise Sezgisel Karar Verme Stili Alt Boyutu ön test puan ortalaması $\bar{X} = 12.16$ son test puan ortalaması $\bar{X}=12.33$ ve izleme testi puan ortalaması ise $\bar{X}=14.91$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 10. Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Verme Stilleri Ölçeği Sezgisel Karar Verme Alt Boyutunun Ön Test, Son-Test ve İzleme Testi Puanlarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
ÖLÇÜM	10.111	2	5.056	.501	.609
ÖLÇÜM * GRUP	62.111	2	31.056	3.07	.056
Hata (ÖLÇÜM)	443.778	44	10.086		

Tablo 10'da görüldüğü üzere deney ve kontrol gruplarında bulunan katılımcıların, Karar Verme Stilleri Ölçeği Sezgisel Karar Verme Alt Boyutunun ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinden elde ettikleri puanların ortalamaları üzerinden yapılan varyans analizi netcesinde, grup etkisinin anlamlı olmadığı görülmüştür ($F(2-44)= 3.07$; $p >.05$ Buna göre deney ve kontrol gruplarının ön-test, son-test ve izleme ölçümleri arasında ayırım yapılmaksızın, Sezgisel Karar Verme Alt Boyutundan alınan puan ortalamaları arasında farklılaşmanın anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 11. Sezgisel Karar Verme Stili Üzerinde Tekrarlı Ölçümler Wilks Lamda İstatistiği'ne Göre ANOVA Sonuçları

Etki	Wilk's λ	Sd	F	p
Zaman	0.971	2	0.31	0.73
Zaman*Müdahale	0.781	2	2.94	0.07

Tablo 11'de verilen varyans analizi değerlendirildiğinde; Sezgisel Karar Verme Stili Zaman için, Wilks' $\lambda=0.971$, $F(2,22) = 0.311$; $p>.05$ düzeyinde değişimin anlamlı olmadığı görülmektedir. Aynı şekilde Sezgisel Karar Verme Stili etkilerinin de anlamsız olduğu (Wilks' $\lambda=0.781$, $F(2,22) = 2.940$; ($p>.05$) görülmüştür. Edinilen sonuçlar bağlamında deney grubunda yer alan katılımcıların kontrol grubunda yer alan katılımcılarla karşılaştırılması sonucunda, uygulama öncesi, sonrası ve izleme aşamasında Sezgisel Karar Verme Stilinin zaman için seviyelerinde anlamlı bir farklılaşım olmadığı belirlenmiştir.

Tablo 12. Deney ve Kontrol Gruplarının Rasyonel Karar Verme Stilleri Ön-Test, Son-Test ve İzleme Testi Puanlarına İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Değişken	Ölçümler Gruplar	Ön-test		Son-test		İzleme testi	
		$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	ss	$\bar{X}$	ss
Rasyonel Karar Verme Stili	Deney N=12	11.83	6.33	15.00	8.50	15.33	8.82
	Kontrol N=12	12.08	5.69	12.00	5.76	11.16	5.58

Deney ve kontrol grubu Karar Verme Stili Ölçeği (KVSÖ) ön test-son test izleme testi puanları bağlamında betimleyici istatistiklerinin verildiği Tablo 12 ele alındığında, deney grubundaki katılımcıların Rasyonel Karar Verme Stili Alt Boyutu ön test puan ortalamasının $\bar{X}=11.83$, son test puan ortalamasının $\bar{X}=15.00$ ve izleme testi puan ortalamasının ise $\bar{X}=15.33$ olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda ise Rasyonel Karar Verme Stili Alt Boyutu ön test puan ortalaması $\bar{X}=12.08$ son test puan ortalaması $\bar{X}=12.00$ ve izleme testi puan ortalaması ise $\bar{X}=11.16$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 13. Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Verme Stilleri Ölçeği Rasyonel Karar Verme Alt Boyutunun Öntest, Son-Test ve İzleme Testi Puanlarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	K.T	sd	K.O	F	p
ÖLÇÜM	32.86	2	16.43	.725	.496
ÖLÇÜM * GRUP	62.86	2	31.43	1.38	.261
Hata (ÖLÇÜM)	997.61	44	22.67		

Tablo 13'te görüldüğü üzere deney ve kontrol gruplarında bulunan katılımcıların, Karar Verme Stilleri Ölçeği Rasyonel Karar Verme Stili Alt Boyutunun ön-test, son-test ve izleme testi ölçümlerinden elde ettikleri puanların ortalamaları üzerinden yapılan varyans analizi neticesinde, grup etkisinin anlamlı olmadığı görülmüştür ($F(2-44)= 1.38$; $p >.05$). Buna göre deney ve kontrol gruplarının ön-test, son-test ve izleme ölçümleri arasında ayırım yapılmaksızın, Rasyonel Karar Verme Stili Alt Boyutundan alınan puan ortalamaları arasındaki farklılaşmanın anlamlı olmadığı söylenebilir.

Tablo 14. Rasyonel Karar Verme Stili Üzerinde Tekrarlı Ölçümler Wilks Lamda İstatistiği'ne Göre ANOVA Sonuçları

Etki	Wilk's λ	Sd	F	p
Zaman	0.958	2	0.45	0.63
Zaman*Müdahale	0.891	2	1.28	0.29

Tablo 14'te verilen varyans analizi değerlendirildiğinde; Rasyonel Karar Verme Stili Alt ölçeği zaman için, Wilks' $\lambda=.958$, $F(2,22) = 0.45$; $p>.05$ düzeyinde değiştiği görülmektedir. Aynı şekilde zaman*müdahale etkileşim etkilerinin de anlamsız olduğu (Wilks' $\lambda=.891$, $F(2,22) = 1.28$; ($p>.05$) görülmüştür. Edinilen Sonuçlar bağlamında deney grubunda yer alan katılımcıların kontrol grubunda yer alan katılımcılarla karşılaştırılması sonucunda, uygulama öncesi, sonrası ve izleme aşamasında Rasyonel Karar Verme Stili alt boyutu seviyelerinin değişim oranlarının farklılaştığı ancak bu farklılaşmaların anlamlı düzeyde olmadığı görülmektedir.

Tablo 15. Deney ve kontrol gruplarının kaçınmacı karar verme stilleri ön-test, son-test ve izleme testi puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

Değişken	Ölçümler		Ön-test		Son-test		İzleme testi	
	Gruplar		$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss	$\bar{X}$	Ss
Kaçınmacı Karar Verme Stili	Deney	N=12	10.08	2.06	8.00	0.95	7.33	0.86
	Kontrol	N=12	6.91	2.23	7.83	2.74	6.91	2.23

Deney ve kontrol grubu Kaçınmacı Karar Verme Stili Alt Ölçeği ön test-son test izleme testi puanları için betimleyici istatistik sonuçlarının verildiği Tablo 15 değerlendirildiğinde deney grubundaki katılımcıların Kaçınmacı Karar Verme Stili Alt Ölçeği ön test puan ortalamasının $\bar{X}=10.08$, son test puan ortalamasının $\bar{X}=8.00$ ve izleme testi puan ortalamasının ise $\bar{X}=7.33$ olduğu görülmektedir. Kontrol grubunda ise Kaçınmacı Karar Verme Stili Alt Ölçeği ön test puan ortalaması $\bar{X}=6.91$ son test puan ortalaması $\bar{X}=7.83$ ve izleme testi puan ortalaması ise $\bar{X}=6.91$ olarak belirlenmiştir.

Tablo 16. Deney ve Kontrol Gruplarının Karar Verme Stilleri Ölçeği Kaçınmacı Karar Verme Alt Boyutunun Öntest, Son-Test ve İzleme Testi Puanlarına İlişkin İki Faktörlü Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
ÖLÇÜM	28.521	2	28.521	12.94	.002
ÖLÇÜM * GRUP	7.521	2	7.521	3.41	.078
Hata (ÖLÇÜM)	48.458	44	2.203		

Tablo 16'da görüldüğü üzere deney ve kontrol gruplarında bulunan katılımcıların, Karar Verme Stilleri Ölçeği Kaçınmacı Verme Alt Boyutunun ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinden aldıkları puanların ortalamaları üzerinde yapılan varyans analizi sonucunda, grup etkisinin anlamsız olduğu belirlenmiştir ($F(2-44)= 3.414$; $p >.05$). Buna göre deney ve kontrol gruplarının ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinin ayırım yapılmaksızın, Kaçınmacı Karar Verme Stili Alt Boyutundan aldıkları puanların ortalamaları arasındaki farklılaşmanın anlamsız olduğu söylenebilir.

Tablo 17. Kaçınmacı Karar Verme Stili Üzerinde Tekrarlı Ölçümler Wilks Lamda İstatistiği'ne Göre ANOVA Sonuçları

Etki	Wilks' λ	Sd	F	p
Zaman	0.588	2	7.34	0.004
Zaman*Müdahale	0.681	2	4.92	0.018

Tablo 17'de verilen varyans analizi incelendiğinde; Kaçınmacı Karar Verme Stili Alt ölçeği zaman için, Wilks' $\lambda=.588$, $F(2,22) = 7.34$; $p<.05$ düzeyinde değişimin anlamlı olduğu görülmektedir. Aynı şekilde zaman*müdahale etkileşim faktörlerinin de anlamlı düzeyde olduğu (Wilks' $\lambda=.681$, $F(2,22) = 4.92$; ($p<.05$) görülmüştür. Edinilen sonuçlar bağlamında kontrol grubu ile deney grubu karşılaştırmaları sonucunda deney grubunda bulunan katılımcıların ön test, son test ve izleme

testi sonuçlarında kaçınmacı karar verme düzeylerinin anlamlı düzeyde farklı oranlarda değiştiği belirlenmiştir.

Tablo 18. Deney ve kontrol gruplarının kaçınmacı karar verme stili ön, son ve izleme testi puan ortalamalarına ilişkin ikili karşılaştırma (Bonferonni Uyumlu) testi sonu

		Bonferonni Testi Sonuçları					
		DENEY			KONTROL		
		Ön test	Son test	İzleme	Ön test	Son test	İzleme
		Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama	Ortalama
		Fark (I-J)	Fark (I-J)	Fark (I-J)	Fark (I-J)	Fark (I-J)	Fark (I-J)
Deney	Ö.T		-2.083*	2.633*	2.416*		
	S.T	2.083*		-0.25	-0.166	0.167	
	İzleme	-2.633*	0.25				0.833
Kontrol	Ö.T	-2.416*				0.166	0.75
	S.T		-0.167				-0.916
	İzleme			-0.833	-0.75	0.916	

Tablo 18'deki bonferonni uyumlu karşılaştırma testinden edinilen sonuçların incelenmesi neticesiyle deney grubunda bulunan bireylerin ön-test ölçümünden aldıkları puan ortalamaları ($\bar{X}=10.08$) ile son test puan ortalamaları ($\bar{X}=8.00$) arasında anlamlı farklılaşmanın olduğu belirlenmiştir. ($p<.01$). Aynı şekilde deney grubunda bulunan bireylerin ön-test ölçümünden aldıkları puan ortalamaları ($\bar{X}=10.08$) ile izleme ölçümünden elde ettikleri puan ortalamaları ($\bar{X}=7.33$) arasındaki farklılaşmanın da anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p<.05$). Deney grubunda bulunan bireylerin son test puan ortalamaları ($\bar{X}=8.00$) ile izleme testi puan ortalamaları ($\bar{X}=7.33$) karşılaştırıldığında ise ortalamalar arasında izleme ölçümü puanları lehine bir azalma olduğu görülmekle birlikte, bu azalmanın anlamlı olmadığı görülmüştür. Başka bir ifadeyle deney grubu için iki ölçümden (son test-izleme) alınan ortalamalar arasında farklılaşmanın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($p>.05$).

Tablo 18'de yanısıra deney ve kontrol gruplarından eş zamanlı olarak alınan ölçümler arasında Kaçınmacı Karar Verme Stili puanları bakımından farklılaşmanın oluşup oluşmadığıyla da ilgili da bilgi vermektedir. Tablo 18'in incelenmesi neticesiyle; deney grubunda yer alan katılımcıların Kaçınmacı Karar Verme Stili ön test ölçümünden elde ettikleri puanların ortalamaları ($\bar{X}=10.08$) kontrol grubunun Kaçınmacı Karar Verme Stili ön test ölçümünden elde ettikleri puanların ortalamaları ($\bar{X}=6.91$) arasındaki farklılaşmanın anlamlı düzeyde olduğu görülmektedir ($p<.05$). Deney grubunun Kaçınmacı Karar Verme Stili alt ölçeği son test ölçümünden aldıkları puanların ortalaması ($\bar{X}=8.00$) ile kontrol grubunun Kaçınmacı Karar Verme Stili alt ölçeği son test ölçümünden aldıkları puanların ortalaması ($\bar{X}=7.83$) arasında bir fark olduğu ama bu farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur. ($p>.05$). Aynı şekilde Deney grubunun Kaçınmacı Karar Verme Stili alt ölçeği izleme ölçümünden aldıkları puanların ortalaması ($\bar{X}=7.33$) ile kontrol grubunun Kaçınmacı Karar Verme Stili alt ölçeği izleme ölçümünden aldıkları puanların ortalaması ($\bar{X}=6.91$) arasında bir fark olduğu ama bu farkın anlamlı olmadığı görülmektedir ($p >.05$).

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Deney ve kontrol gruplarının bağımlı karar verme stilinden elde edilen ön test puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı, fakat son test ve izleme testleri puanları kapsamında deney grubunun anlamlı derecede daha düşük ortalamalar gösterdiği belirlenmiştir. Bunun yanında kontrol grubunda bağımlı karar verme stili kapsamında ön test, son test ve izleme testi arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı belirlenmiştir. Fakat deney grubunda bağımlı karar verme

stilleri alt ölçeği öntest puanları son test ve izleme testi puanları arasında anlamlı bir farklılaşma oluşurken son test ve izleme testi puanları arasında anlamlı bir farklılaşma oluşmamıştır. Dolayısıyla deney grubuna uygulanan KKT yönelimli psikoeğitim programının karar verme stili alt boyutlarından olan bağımlı karar verme stili puanlarını düşürdüğü ve psikoeğitim programının kalıcı etki gösterdiği söylenebilir.

Yapılan alan yazını taramasında Kabul ve Kararlılık Terapisi yönelimli karar verme stillerinin üzerindeki etkisinin incelendiği herhangi bir psikoeğitim programına rastlanmamıştır. Dolayısıyla yapılan araştırma neticesiyle elde edilen bulguların karşılaştırılabileceği herhangi bir veri birikimi bulunmamaktadır. Yapılan alan yazını incelemesi neticesiyle yurt dışı menşeli çalışmalarda alkol, internet, psikoaffektif madde ve sigaraya olan bağımlılıkla ilgili çalışmalara (Gifford, Kohlenberg, Hayes, Pierson, Piasecki, Antonuccio ve Palm, 2011; Twohig ve Crosby, 2010; Crosby ve Twohig, 2016; Bricker, Mull, Kientz, Vilardaga, Mercer, Akioka, Heffner, 2014; Bricker, Copeland, Mull, Zeng, Watson, Akioka ve Heffner, 2017) rastlanmıştır. Bağımlılık, iki boyut olarak ele alınmaktadır; bunlar bir maddeye (alkol, sigara, vs) olan bağımlılık ve bir davranışa yönelik olan bağımlılık (Karaman ve Kurtoğlu, 2009). Karar verme davranışsal sonuçları olan bir kavram olduğu düşünüldüğünde karar verme de kullanılan bağımlı karar verme stili de olağan bir bağımlılık davranışı olarak düşünülebilir. Bu bağlamda yapılan araştırmada davranışsal bağımlılık kategorisinde değerlendirilebileceği düşünülen bağımlı karar verme stiline ait bulgular KKT yönelimli araştırmalarla paralel sonuçlar verdiği ve araştırma kapsamında edinilen sonuçları desteklediği (Gifford, Kohlenberg, Hayes, Pierson, Piasecki, Antonuccio ve Palm, 2011; Twohig ve Crosby, 2010; Crosby ve Twohig, 2016; Bricker, Mull, Kientz, Vilardaga, Mercer, Akioka, Heffner, 2014).

Bağımlılık örnekleminde yapılan müdahalelerin başarılı olmasındaki temel nedenlerden biri KKTnin bireylerin öz benliklerinin farkına varması ana eksen etrafında oluşturmuş olduğu müdahale yöntemleri olduğu söylenebilir. Yapılan bu çalışmada da bireylerin farkındalık düzeylerinin artırılarak değerlerinin keşfedilmesi psikoeğitim programının müdahale yöntemlerinden birisi olarak kullanılmıştır. Dolayısıyla deney ve kontrol grubundaki bireylerin bağımlı karar verme stilleri ön test puanlarında anlamlı farklılaşma oluşmazken son test ve izleme puanlarında arasındaki anlamlı farklılaşmanın oluşmasının Kabul ve Kararlılık Terapisinin temel felsefesinden doğan müdahale yöntemlerinin etkili olduğu söylenebilir.

Deney ve kontrol gruplarının Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stilinden elde edilen ön test, son test ve izleme puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı, belirlenmiştir. Dolayısıyla bu durumun deney grubuna uygulanan KKT yönelimli psikoeğitim programının karar verme stili alt boyutlarından olan Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stili puanlarında anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı söylenebilir. Yapılan alan yazını taramasında KKT yönelimli karar verme stillerinin üzerindeki etkisinin incelendiği herhangi bir psikoeğitim programına rastlanmamıştır. Dolayısıyla yapılan araştırma neticesiyle elde edilen bulguların karşılaştırılabileceği herhangi bir veri birikimi bulunmamaktadır.

Alan yazını incelemelerinde Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stiline sahip bireylerin karar verme sürecini doğal akışına bırakarak karar verme eğilimi gösterirler. Karar vermeye ilgili gelişebilecek doğal süreçlerin ışığında karar verme eğilimi gösterilmesidir (Scott ve Bruce, 1995). Yapılan tanım bağlamında Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stiline sahip bireylerin gelişen olayların doğal akışı içerisinde herhangi bir analiz yapmadan veya sezgilerini kullanmadan kullanılan karar verme stili olan Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stili ile ilgili yapılan araştırma sonuçlarına göre Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stilini kullanan bireylerin öznel iyi oluşlarının düştüğü (Dilmaç ve Bozgeyikli, 2009) bu bağlamda kendiliğinden-anlık karar verme stiline bireylerin yaşamlarını olumsuz yönde etkileyen bir karar verme stili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla araştırma kapsamında Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stiliyle ilgili elde edilen bulgular KKT'nin temel amaçlarından birisi olan bireylerin yaşamlarını olumsuz yönde etkileyen durumların kabullenilerek ve farkındalık düzeylerinin artırılarak nötralize etme çabasıyla negatif yönde bir ilişki gösterdiği söylenebilir.

Daha önce belirtildiği gibi Kendiliğinden-Anlık Karar Verme Stili fonksiyonel olmayan bir karar verme stili olarak kategorilendirilmiştir. Yapılan alan yazını taramalarında fonksiyonel olmayan karar verme stillerinde iç tepisel davranışların etkili olduğunu belirleyen çalışmalara rastlanmıştır (Kräplin, Dshemuchadse, Behrendt, Scherbaum, Goschke, Gerhard ve Bühringer, 2014). Zira paralel bir çalışmada ise kendiliğinden-anlık karar verme stili ile iç tepisel karar verme stratejileri arasında benzerlikler belirlenmiş ve bazı çalışmalarda ise aynı anlamda kullanılmışlardır (Yüceloğlu-Keskin, Bayram, Günay-Derebaşı, Bostancı, Kabadayı, 2016; Patton, Stanford ve Barratt, 1995). Dolayısıyla kendiliğinden-anlık karar verme stili ve içtepsel davranışlar arasında yoğun bir ilişkinin olduğu düşünülebilir. Bu bağlamda düşünüldüğünde içtepsel davranışların sağaltımının yapılması kendiliğinden-anlık karar verme stili düzeylerinde de düşüş sağlayabileceği düşünülebilir. İçtepsel davranışların sağaltımında KKT yönelimli çalışmalar yapılmış ve yapılan çalışmalar sonucunda KKT'nin içtepsel davranış düzeylerinin düşmesini sağladığı belirlenmiş ayrıca hızlı karar veren bireylerin kararlarında daha az aceleci davrandıkları gözlemlenmiştir (Twhig ve Crosby, 2010; Manasse, Espel, Schumacher, Kerrigan, Zhang, Forman, Juarascio, 2016). Dolayısıyla KKT temelli müdahalelerin içtepsel davranış örüntülerinin azalmasında anlamlı bir etken olduğu söylenebilir. Araştırma kapsamında elde edilen bulgular alan yazını sonucunda ulaşılan bulgularla negatif bir ilişki gösterdiği söylenebilir. Araştırma bulgularıyla alan yazını sonuçlarının negatif yönde ilişki göstermesinin nedeni olarak içtepsel davranış örüntülerinin egale edilmesine yönelik kullanılan KKT yönelimli müdahale yöntemlerinin (Hayes ve ark., 2012) yapılan çalışmada yoğunluklu olarak kullanılmaması gösterilebilir. Diğer bir neden ise yapılan çalışmada bireylerin karar verme stillerinin değiştirilmesi amaç edinilmeden bireylerin kabullenim, değerlerin keşfi ve farkındalık düzeylerinin artırılarak bireylerin değerlerine uygun karar verme stillerinin farkına varılması amaçlanmışken içtepsel davranışlara yönelik müdahale yöntemlerinde diğer davranışın kabullenilerek etkisinin düşürülmesi (Morrison, Madden, Odum, Friedel ve Twhig, 2014; Twhig ve Crosby, 2010; Manasse, Espel, Schumacher, Kerrigan, Zhang, Forman ve Juarascio, 2016) amaçlanması olabilir. Dolayısıyla yapılan araştırmayla farklı sonuçlar oluşturması söz konusu olabilir.

Deney ve Kontrol gruplarının sezgisel karar verme stilinden elde edilen ön test, son test ve izleme puanları arasında farklılaşma olduğu ancak bu farklılaşmanın anlamlı düzeyde olmadığını göstermiştir. Yapılan analizler sonucunda deney grubu sezgisel karar verme stilinde ön test puanları son test ve izleme puanlarına göre daha yüksek seviyelerde seyrettiği, buna karşın kontrol grubu sezgisel karar verme stillerinde ön test puanları son test ve izleme testi puanlarına göre anlamlı düzeyde olmamakla birlikte yükselme gösterdiği belirlenmiştir. Yani KKT yönelimli psikoeğitim programı bireylerin sezgisel karar verme stillerinde düşüş oluşturmuş fakat bu düşüş anlamlı düzeyde farklılaşma oluşturmamıştır. Dolayısıyla bu durumun deney grubuna uygulanan KKT yönelimli psikoeğitim programının karar verme stili alt boyutlarından olan sezgisel karar verme stili puanlarında anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı söylenebilir. Yapılan alan yazını taramasında KKT temelli karar verme stillerinin üzerindeki etkisinin incelendiği herhangi bir psikoeğitim veya gruba psikolojik danışma uygulama programına rastlanmamıştır. Dolayısıyla yapılan araştırma neticesiyle elde edilen bulguların karşılaştırılabileceği herhangi bir veri birikimi bulunmamaktadır.

Alan yazını incelemelerinde sezgisel karar verme stili ile ilgili Thomson, Lebiere, Anderson ve Staszewski (2014) yılında bilişsel ve ACT-R (düşünsel akılcı adaptasyon kontrolü yöntemi) yönelimli çalışmalarında sezgisel karar verme stilini, verilen kararın diğer seçeneklerden ayırt edici tek bir özelliği olmadan bilinçli ve bilimsel makul nedenleri olmadan bir konu veya durum hakkında karar verilmesi diye tanımlamışlardır. KKT üçüncü dalga bir bilişsel sağaltım yöntemi olması (Herbet ve Forman, 2011; Hayes, 2004) bağlamından hareketle karar verme stilleri kapsamında bilişsel sağaltım yönelimli çalışmaların sonuçlarının da yapılan araştırmanın sonuçlarının karşılaştırılmasında yol gösterici olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamdan hareketle Lim, Ah Kim, Young Kim, Jung Kim, Eun Lee ve Kyung Ko, (2010) yılında yapmış oldukları hemşirelik öğrencilerinin bilişsel yönelimli gruba psikolojik danışmanın karar verme stilleri üzerindeki

etkisinin incelendiği çalışma kapsamında bilişsel sağaltımın karar verme stilleri üzerinde herhangi bir etkisinin olduğuna rastlanmamıştır. Bilişsel sağaltımının karar verme üzerindeki etkinin incelendiği Leddy, Anderson ve Schulkin (2013) tarafından yapılan çalışma kapsamında bilişsel sağaltımın sezgisel karar verme biçimini anlamlı şekilde azalttığı belirlenmiştir. Belirtilen araştırma bulgularında hareketle bilişsel sağaltımın karar verme üzerinde etkili olan çalışmaların yanında etkili olmayan çalışmaların da olduğu söylenebilir. Dolayısıyla yapılan araştırma kapsamında edinilen bulguların alan yazınına desteklediği söylenebilir.

Deney ve Kontrol gruplarının rasyonel karar verme stilinden elde edilen ön test puanları, son test ve izleme puanları arasında farklılaşma olduğu ancak bu farklılaşmanın anlamlı düzeyde olmadığını göstermiştir. Yapılan analizler sonucunda deney grubu rasyonel karar verme stilinde son test ve izleme puanları ön test puanlarına göre daha yüksek seviyelerde seyrettiği, buna karşın kontrol grubu rasyonel karar verme stillerinde son test ve izleme testi puanları ön test puanlarına göre anlamlı düzeyde olmamakla birlikte düşüş gösterdiği belirlenmiştir. Yani KKT yönelimli psikoeğitim programı bireylerin rasyonel karar verme stillerinde yükselme oluşturmuş fakat bu yükselme anlamlı düzeyde farklılaşma oluşturmamıştır. Dolayısıyla bu durumun deney grubuna uygulanan KKT yönelimli psikoeğitim programının karar verme stili alt boyutlarından olan rasyonel karar verme stili puanlarında anlamlı bir farklılaşma oluşturmadığı söylenebilir.

Yapılan alan yazını taramasında KKT yönelimli karar verme stillerinin üzerindeki etkisinin incelendiği herhangi bir psikoeğitim veya gruba psikolojik danışma uygulama programına rastlanmamıştır. Dolayısıyla yapılan araştırma neticesiyle elde edilen bulguların karşılaştırılabileceği herhangi bir veri birikimi bulunmamaktadır.

Araştırma verilerinin karşılaştırılması amacıyla rasyonel karar verme stilinin alan yazınındaki açıklaması incelenmiştir. Yapılan inceleme neticesiyle rasyonel karar verme stili, karar verme sürecinde alınacak kararların rasyonel alternatiflerin değerlendirilerek mantık süzgecinden geçirilmesiyle karakterize olan karar verme stili olarak açıklanmıştır (Bavol'ár ve Orosová, 2015). Önceki cümleden hareketle rasyonel karar verme stilinde rasyonel yönelimlerin olduğu ve rasyonelitenin kullanıldığı söylenebilir. Dolayısıyla bilişselci yönelimin 3. Dalgası olarak görülen KKT yönelimli çalışmadan elde edilen rasyonel karar verme stilleriyle ilgili bulgular KKT ve bilişsel yönelimli rasyonel ve rasyonel olmayan davranış kalıplarıyla ilgili araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılabileceği söylenebilir.

Yapılan psikoeğitim programı sonucunda deney ve kontrol gruplarında bulunan katılımcıların, Karar Verme Stilleri Ölçeği Kaçınmacı Karar Verme Alt Boyutunun ön-test, son-test ve izleme ölçümlerinden aldıkları puanların ortalamaları üzerinde yapılan analiz sonucunda, grup etkisinin anlamlı olmadığı görülmüştür.

Deney ve kontrol gruplarının kaçınmacı karar verme stilinden elde edilen ön test puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu fakat son test ve izleme testleri puanları kapsamında anlamlı derecede bir farklılaşma göstermediği belirlenmiştir. Bunun yanında deney grubunda kaçınmacı karar verme stili kapsamında ön test ile son test arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu; son test ve izleme testi arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla bu durumun deney grubuna uygulanan KKT yönelimli psikoeğitim programının karar verme stili alt boyutlarından olan kaçınmacı karar verme stili puanlarını düşürdüğü ve psikoeğitim programının kalıcı etki gösterdiği söylenebilir.

Edinilen bulgular; KKT yönelimli gruba psikoeğitim programının kaçınmacı karar verme stillerini azaltmadaki etkisinin kalıcı olduğu söylenebilir. Bunun yanında kontrol grubunun kaçınmacı karar verme stilleri düzeylerinde zamana bağlı bir değişimin belirlenmemiş olması da edinilen bulguları destekler niteliktedir.

Yapılan alan yazını taramasında KKT yönelimli karar verme stillerinin üzerindeki etkisinin incelendiği herhangi bir psikoeğitim programına rastlanmamıştır. Dolayısıyla yapılan araştırma neticesiyle elde edilen bulguların karşılaştırılabileceği herhangi bir veri birikimi bulunmamaktadır.

Karar verme davranışsal sonuçları olan bir kavram olduğu düşünülürken karar vermede kullanılan kaçınmacı karar verme stili de olağan bir kaçınma davranışı olarak düşünülebilir. Bu bağlamda yapılan araştırmada KKT'nin temel psikopatoloji görüşüne göre psikopatolojilerin oluşmasında önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülen deneyimsel kaçınma davranışını Hayes, Wilson, Gifford, Folette ve Strosahl, (1996) düşünceler, duygular, bedensel hisler ya da hatıralar gibi özel deneyimlerin şeklini, sıklığını ve yoğunluğunu değiştirme çabası olarak açıklamaktadırlar. Bunun yanı sıra KKT'ye temel oluşturan yaklaşımlardan biri olan İÇT (İlişkisel Çerçeve Teorisi) kaçınma davranışını, kısa vadede bazı olumsuzlukların ortadan kaldırılması amacıyla herhangi bir durumdan uzaklaşılması fakat bu uzaklaşma eğilimleri uzun vadede daha olumsuz sonuçlar doğuran davranış kalıbı olarak tanımlamaktadır (Kashdan, Barrios, Forsyth, ve Steger, 2006; Exline, Kaplan, ve Grubbs, 2012; Feldner, Zvolensky, Eifert ve Spira, 2003; Brown, Lejuez, Kahler ve Strong, 2002).

Kaçınmacı karar verme stili ise karar verme durumlarında karar verme davranışında erteleme veya kaçınma davranışında bulunularak karar verme ile ilgili sorumluktan tamamen kaçınılma eğilimidir (Scott ve Bruce, 1995). Yapılan tanımlamalar ışığında düşünülürken KKT yaklaşımına göre açıklanan deneyimsel kaçınma davranışı ile araştırmacının bağımlı değişkenlerinden olan kaçınmacı karar verme stili arasında ciddi benzerlikler olduğu söylenebilir. Dolayısıyla KKT yönelimli deneyimsel kaçınmayla ilgili literatür sonuçlarının araştırmacının kaçınmacı karar verme stili ile ilgili verilerin değerlendirilmesinde kullanılabileceği düşünülmektedir.

Deneyimsel kaçınma ile ilgili literatür taraması yapıldığında Juarascio, Shaw, Forman, Timko, Herbet, Butryn ve Lowe (2013) yapmış oldukları KKT yönelimli grupla danışmada yeme bozukluğu olan danışanlarla çalışmışlardır. Araştırma kapsamında yeme bozukluğunda etkili olan faktörler incelenmiş ve deneyimsel kaçınma davranışıyla yeme bozukluğu arasında pozitif ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Deneyimsel kaçınma davranışının azaltılmasına yönelik yapılan müdahale sonrasında bireylerin yeme bozukluğunda anlamlı düşüşler olduğu belirlenmiştir.

Yukarıda belirtilen araştırma sonuçları ve KKT'nin deneyimsel kaçınmayla ilgili görüşleri dikkate alındığında deneyimsel kaçınmanın bireylerin temel patolojik nedenlerinden birisi olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra araştırma sonuçlarından hareketle KKT yönelimli çalışmaların bireylerin deneyimsel kaçınmalarını azalttığı söylenebilir. Dolayısıyla araştırma kapsamında elde edilen deney grubuna ait verilen grup içi bağlamında değerlendirildiğinde deney grubu katılımcılarının karar verme stilleri alt boyutlarından olan kaçınmacı karar verme stillerinde anlamlı düşüşler olduğu ve araştırma kapsamında edinilen sonucun KKT yönelimli çalışmalarla ve KKT'nin deneyimsel kaçınmayla ilgili yaklaşımlarıyla paralellik gösterdiği söylenebilir.

Kaynakça

- Alfonso, J. P., Caracuel, A., Delgado-Pastor, L. C. ve Verdejo-García, A. (2011). Combined Goal Management Training and Mindfulness Meditation Improve Executive Functions and Decision-Making Performance in Abstinent Polysubstance Abusers. *Drug and Alcohol Dependence*, 117(1), 78-81.
- Arık, A. (1998). *Psikolojide Bilimsel Yöntem*, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Bavolár, J. ve Orosová, O. (2015). Decision-Making Styles and Their Associations with Decision-Making Competencies and Mental Health. *Judgment and Decision Making*, 10(1), 115-122.
- Black, D. S., Sussman, S., Johnson, C. A. ve Milam, J. (2012). Testing The Indirect Effect of Trait Mindfulness On Adolescent Cigarette Smoking Through Negative Affect and Perceived Stress Mediators. *Journal of Substance Use*, 17, 417-429. DOI: [10.3109 / 14659891.2011.587092](https://doi.org/10.3109/14659891.2011.587092).

- Bricker, J. B., Copeland, W., Mull, K. E., Zeng, E. Y., Watson, N. L., Akioka, K. J. ve Heffner, J. L. (2017). Single-Arm Trial of The Second Version of An Acceptance & Commitment Therapy Smartphone Application for Smoking. *Drug and Alcohol Dependence*, 170, 37-42.
- Bricker, J. B., Mull, K. E., Kientz, J. A., Vilardaga, R., Mercer, L. D., Akioka, K. J. ve Heffner, J. L. (2014). Randomized, Controlled Pilot Trial of a Smartphone App for Smoking Cessation Using Acceptance and Commitment Therapy. *Drug and Alcohol Dependence*, 143, 87-94.
- Brown, N. W. (2004). *Psychoeducational Groups Process and Practice*. New York: Brunner-Routledge
- Brown, R. A., Lejuez, C. W., Kahler, C. W. ve Strong, D. R. (2002). Distress Tolerance and Duration of Past Smoking Cessation Attempts. *Journal of Abnormal Psychology*, 111, 180-185.
- Bulduk, S. (2003). *Psikolojide Deneysel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Clemen, R. T. ve Reilly, T. (2001). *Making Hard Decisions with Decision Tools*. New York: Duxbury Thomson Learning.
- Crosby, J. M. ve Twohig, M. P. (2016). Acceptance and Commitment Therapy for Problematic Internet Pornography Use: A Randomized Trial. *Behavior Therapy*, 47(3), 355-366.
- Çakır, M. A. (2004). Mesleki Karar Envanterinin Geliştirilmesi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 1-14.
- Delucia-Waack, J. L. (2006). *Leading Psychoeducational Groups for Children and Adolescents*. United Kingdom: Sage Publications.
- Dilmaç, B. ve Bozgeyikli, H. (2009). Öğretmen Adaylarının Öznel İyi Olma ve Karar Verme Stillерinin İncelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 171-187.
- Erkan, S., Özbay, Y., Cihangir Çankaya, Z. ve Terzi, Ş. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Problemler ve Psikolojik Yardım Arama Gönüllülükleri. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 94-107.
- Exline, J. J., Kaplan, K.J. I. ve Grubbs, J. B. (2012). Anger, Exit and Assertion: Do People See Protest Toward God as Morally Acceptable? *Psychology of Religion and Spirituality*, 4(4), 264-277. DOI:10.1037/A0027667
- Feldner, M. T., Zvolensky, M. J., Eifert, G. H. ve Spira A. P. (2003). Emotional Avoidance: An Experimental Test of Individual Differences and Response Suppression Using Biological Challenge. *Cognitive and Behavioral Practice*, 41(4), 403-411. DOI:10.1016/S0005-7967(02)00020-7.
- Forman, E. M. ve Herbert, J. D. (2009). New directions in cognitive behavior therapy: Acceptance-based therapies. In: O'Donohue W, Fisher JE, editors. *General principles and empirically supported techniques of cognitive behavior therapy*. Hoboken, NJ: Wiley; 2009. pp. 102-114.
- Fulgini, A. J. ve Eccles, J. S. (1993). Perceived Parent-Child Relationships and Early Adolescents' Orientation Toward Peers. *Developmental Psychology*, 29, 622-632.
- Gifford, E. V., Kohlenberg, B. S., Hayes, S. C., Pierson, H. M., Piasecki, M. P., Antonuccio, D. O. ve Palm, K. M. (2011). Does Acceptance and Relationship Focused Behavior Therapy Contribute to Bupropion Outcomes? A Randomized Controlled Trial of Functional Analytic Psychotherapy and Acceptance and Commitment Therapy for Smoking Cessation. *Behavior Therapy*, 42(4), 700-715.
- Harris, R. (2009). *Act'yi Kolay Öğrenmek*, (Çev. Hasan Turan Karatepe, 2016). İstanbul: Literal Yayıncılık.
- Hayes, S. C. (2004). Acceptance and Commitment Therapy, Relational Frame Theory and The Third Wave of Behavior Therapy. *Behavior Therapy*, 35, 639-665.
- Hayes, S. C. ve Strosahl, K. D. (2004). *A Practical Guide to Acceptance and Commitment Therapy*. New York: Springer-Verlag.

- Hayes, S. C., Barnes-Holmes, D. ve Roche, B. (2001). *Relational Frame Theory: A Post-Skinnerian Account of Human Language and Cognition*. New York: Plenum Press.
- Hayes, S. C., Follette, V. M. ve Linehan, M. M. (2004). *Mindfulness and Acceptance: Expanding the Cognitive-Behavioral Tradition*. New York: Guilford Press.
- Hayes, S. C., Luoma, J., Bond, F., Masuda, A. ve Lillis, J. (2006). Acceptance and Commitment Therapy: Model, Processes, and Outcomes. *Behaviour Research and Therapy*, 44, 1-25
- Hayes, S. C., Strosahl, K. D. ve Wilson, K. G. (2003). *Acceptance and Commitment Therapy: An Experiential Approach to Behavior Change*. New York: Guilford Press.
- Hayes, S. C., Strosahl, K. D., Bunting, K., Twohig, M. ve Wilson, K. G. (2004). What is Acceptance and Commitment Therapy? In S. C. Hayes ve K. D. Strosahl (Eds.), *A Practical Guide to Acceptance and Commitment Therapy* (3-29). New York: Springer-Verlag.
- Hayes, S. C., Wilson, K. G., Gifford, E. V., Follette, V. M. ve Strosahl, K. (1996). Emotional Avoidance and Behavioral Disorders: A Functional Dimensional Approach to Diagnosis and Treatment. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 64, 1152-1168.
- Herbert, J. D. ve Forman, E. M. (2011). *The Evolution of Cognitive Behavior Therapy: The Rise of Psychological Acceptance and Mindfulness*.
- Hovardaoğlu, S. (2000). *Davranış Bilimleri İçin Araştırma Teknikleri*. Ankara: Ve-Ga.
- Juarascio, A., Shaw, J., Forman, E. M., Timko, C. A., Herbert, J. D., Butryn, M. L. ve Lowe, M. (2013). Acceptance and Commitment Therapy for Eating Disorders: Clinical Applications of a Group Treatment. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 2, 85-94.
- Kalyencioğlu, D. ve Kutlu, Y. (2010). Ergenlerin Aile İşlevi Algılarına Göre Uyum Düzeyleri. *İ.U.F.N. Hem. Dergisi*, 18(2), 56-62.
- Karaman, K. M. ve Kurtuluş, M. (2009). *Öğretmen Adaylarının İnternet Bağımlılığı Hakkındaki Görüşleri*. XI. Akademik Bilişim Konferansı, Şanlıurfa.
- Kashdan, T. B., Barrios, V., Forsyth, J. P. ve Steger, M. F. (2006). Use and Avoidance as A Generalized Psychological Vulnerability: Comparison of Coping and Emotional Regulation Strategies. *Behavioral Research and Therapy*, 9, 1301-1320.
- Kräplin, A., Dshemuchadse, M., Behrendt, S., Scherbaum, S., Goschke, T. ve Bühringer, G. (2014). Dysfunctional Decision-Makingin Pathological Gambling: PatternSpecificity and The Role of Impulsivity. *Psychiatry Research*, 215, 675-682.
- Kuzgun, Y. (2006). *Meslek Gelişimi ve Danışmanlığı*. (2. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Leddy, M. A., Anderson, B. L. ve Schulkin, J. (2013). *Cognitive-Behavioral Therapy and Decision Science*. *New Ideas in Psychology*, Advance Online Publication. DOI.Org/10.1016/J.Newideapsych.2015.01.001.
- Lim, J. Y., Kim, M. A., Kim, S. Y., Kim, E. J., Lee, J. E. ve Ko, Y. K. (2010). The Effects of a Cognitive-Behavioral Therapy on Career Attitude Maturity, Decision Making Style, and Self Esteem of Nursing Students in Korea. *Nurse Today Education*, 30(8), 731-736
- Manasse, S. M., Espel, H. M., Schumacher, L. M., Kerrigan, S. G., Zhang F, Forman, E. M. ve Juarascio, A. S. (2016). Does Impulsivity Predict Outcome in Treatment for Binge Eating Disorder? A Multimodal Investigation. *Appetite*, 105(1), 172-179.
- Maxwell, J. A. (1992). Understanding and Validity in Qualitative Research. *Harvard Educational Review*, 62(3), 279-300.
- Miller, D. C. ve Byrnes, J. P. (2001). Adolescents Decision Making in Social Situations: A Self-Regulation Perspective. *Applied Developmental Psychology*, 22, 237-256.
- Morrison, K. L., Madden, G. J., Odum, A. L., Friedel, J. E. ve Twohig, M. P. (2014). Altering Impulsive Decision Making with An Acceptance Based Procedure. *Behavior Therapy*, 45(5), 630-639.

- Patton, J. H., Stanford, M. S. ve Barratt, E. S. (1995). Factor Structure of The Barratt Impulsiveness Scale. *J Clin Psychol*, 51, 768-774.
- Payne, W. J., Bettman R. J. ve Johnson J. E. (1993). *The Adaptive Decision Maker*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Perlman, A. (2016). *Informed Mindfulness and The Art of Decision Making*, Elsevier, .DOI.Org/10.1016/J.Explore.2016.12. 14
- Plumb, J. C., Stewart, I., Dahl, J. ve Lundgren, T. (2009). In Search of Meaning: Values in Modern Clinical Behavior Analysis. *The Behavior Analyst*, 32, 85-103.
- Sarı, E. (2006). Türk Üniversite Öğrencilerinin Aceleci, Araştırmacı ve Genel Kararsızlık Kendilik Saygısı Düzeylerine Etkileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3(2), 897-926.
- Schultz, D. P. ve Schultz, S. E. (2004). *Modern Psikoloji Tarihi* (Çev. Y. Aslay). İstanbul: Kaknüs.
- Schvaneveldt, J. D. ve Adams, G. R. (1983). Adolescent and The Decision-Making Process. *Theory into Practice*, 22(2), 98-104.
- Scott, S. G. ve Bruce, R. A. (1995). Decision Making Style: The Development and Sssessment of a New Measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55(5), 818-831.
- Spicer, P. D. ve Smith, S. E. (2005). *An Examination of The General Decision Makingstyle*. www.Sciencedirect.com.tr adlı adresten 10.12.2016 tarihinde Online Erişim. DOI.Org/10.2307/1884852.
- Strauss, S. S. ve Clarke, B. A. (1992). Decision-Making Patterns in Adolescent Mothers. Image: The *Journal of Nursing Scholarship*, 24(1), 69-74.
- Taşdelen, A. (2002). *Öğretmen Adaylarının Farklı Psiko-Sosyal Değişkenlere Göre Karar Verme Stilleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İzmir.
- Taşdelen-Karkçay, A. (2004). Karar Verme Stilleri Ölçeğinin Öğretmen Adayları İçin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 16, 118-124.
- Thomson, R., Lebiere, C., Anderson, J. R. ve Staszewski, J. (2014). A General Instance-Based Learning Framework for Studying Intuitive Decision-Making in A Cognitive Architecture. *Journal of Applied Research in Memoryand Cognition*, 4(3), 180-190. DOI.Org/10.1016/J.Jarmac.2014.06.002
- Twohig, M. P. ve Crosby, J. M. (2010). Acceptance and Commitment Therapy as a Treatment for Problematic Internet Pornography Viewing. *Behavior Therapy*, 41(3), 285-295.
- Yıkılmaz, M. (2001). *Eğitim Fakülteleri Yöneticilerinin Yönetimsel Karar Verme/Sorun Çözme Yeterliliği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı, Ankara.
- Yüceloğlu-Keskin, D. Ö., Bayram, L., Günay-Derebaşı, D., Bostancı, Ö. ve Kabadayı, M. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları Karar Verme Stratejilerinin Bazı Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 1-12.

Extended Summary

Decision-making is the process of analyzing information about a problem situation and comparing it to a specific conclusion in order to solve a specific problematic (Yıkılmaz, 2001; Miller and Byrnes, 2001). Decision-making styles are a mechanism that is influenced by the internal and external conditions that determine the direction of the decisions of the individual, the content of the decision-making process, and the outcome of the decision-making process (Payne, Bettman and Johnson, 1993; Bavořár and Orosová, 2015).

ACT is a contemporary member of the Cognitive Behavioral Therapy family. ACT (Acceptance and commitment therapy) has both similar and different directions with Behavioral Therapies and Cognitive Therapies (Herbet and Forman, 2011; Hayes, 2004). KKT responds to classical behavioral treatments using both existential and cognitive approaches in the analysis of behavior. KKT is a science wing that tries to solve human problems with a wider perspective aimed at solving problematic human behaviors (Plumb, Stewart, Dahl and Lundgren, 2009). It is seen that there is very little research about the new approach of ACT approach when the aiming country of our country is screened and it is thought that our country will contribute to the field of psychological counseling with the work done. In the scope of the research, experimental and control groups and preliminary test, post-test and follow-up measurements of 2x3 experimental design were used. The study's study group consists of a total of 24 (12 experimental and 12 control groups) university students studying in different departments and levels, continuing their education in the academic year of 2015-2016 in Ağrı province and İbrahim Chechen University in 2015-2016 academic year. The average age of participants in the experiment and control group is 20. There were 12 participants in the experimental group, 7 female and 5 male, and 12 participants, 7 female and 5 males in the control group. Personal Information Form and Decision-Making Style Scale prepared by the researcher were used in the research. In order to decide on the tests to be used in the course of analyzing the data, the scores of the participant's Decision Styles Scale pre-test, which are placed primarily in the experimental and control groups, it was analyzed whether the basic expectations of parametric tests were answered. As a result of the analysis made, the scores, skewness and kurtosis coefficients obtained from the Decision-Making Styles Scale were given to the experimental and control groups. It was determined that the distribution was normal in the result of Shapiro-Wilk test, in which the skewness and kurtosis coefficients of each sub-scale were ranked between -1 and +1. Participants in the experimental and control groups; homogeneity test results for decision-style pre-test measurements indicate that the data are homogeneous. According to the results of the Mauchly Globalness Test, it has been determined that working supports the hypothesis.

It was determined that there was no significant difference between the pre-test scores obtained from dependent decision-making style of experiment and control groups, but the test group showed lower mean scores at the significant level within the scores of post-test and follow-up tests. Therefore, it can be said that the ACT-oriented psychoeducation program applied to the experimental group reduces the dependent decision-making style scores from the decision style sub-dimensions and the psychoeducation program has a lasting effect.

It was determined that there was no significant difference between pre-test, post-test and follow-up scores obtained from the Spontaneous-Instant Decision Style of experiment and control groups. Thus, it can be said that this situation does not cause a significant difference in the Spontaneous-Decision-Making Style scores from the decision style sub-dimensions of the ACT-oriented psychoeducation program applied to the experimental group.

The ACT -oriented psychoeducation program had a decline in the intuitive decision-making styles of the individuals, but this decrease did not create significant differences. Thus, it can be said that this situation does not make a meaningful difference in the intuitive decision style scores from the decision style sub-dimensions of the KKT oriented psychoeducation program applied to the experimental group.

The pre-test scores obtained from the rational decision-making style of the experimental and control groups showed that there was a difference between the post-test and the follow-up scores, but this difference was not significant. As a result of the analysis, it was determined that the test group had higher levels of rational decision style than the pre - test scores in the post test and follow - up scores, whereas the post test and follow - up test scores in the control group rational decision style showed a decrease compared to the pre - test scores. the pre - test scores.

Decision-making Styles Scale Avoidant Decision Making As a result of the analysis of the mean scores of the subscale scores of pre-test, post-test and follow-up measures, the group effect was found to be insignificant. It was determined that the experimental and control groups differed significantly from the pre-test scores obtained from the avoidant decision-making style but did not show any significant change within the scores of the post-test and follow-up tests.